

The mechanism of the simultaneous impact of transcendent governance and government spending on economic growth

Abstract:

The aim of this paper is to examine the simultaneous impact of good governance and government spending on economic growth in countries. To do this, we used the method of simultaneous equations. The results show that good governance has a positive and significant effect on economic growth in the long run. Inflation and private investment variables have a negative and significant effect on economic growth. The effect of both economic growth and government spending is positive and significant. The good governance index resulted from a combination of existing six indexes by principal components method. It has been estimated in another model and it indicates a positive relationship with more effect on economic growth.

Keywords: good governance, government spending, institutions, economic growth, countries

چکیده:

هدف این پژوهش بررسی تأثیر هم زمان حکمرانی خوب و مخارج دولتی بر رشد اقتصادی در کشورهای حوزه منا است. برای تخمین الگو از روش گشتاورهای تعمیم یافته در دوره زمانی ۲۰۰۲-۲۰۱۶ استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهند که حکمرانی خوب (میانگین وزنی شش شاخص) و مخارج دولتی دارای تأثیر مثبت و معنی‌داری بر رشد اقتصادی هستند. تأثیر متغیرهای تولید ناخالص داخلی دوره گذشته و باز بودن تجارت بر رشد اقتصادی مثبت و معنی‌دار است. تأثیر متغیر تورم بر رشد اقتصادی منفی و معنی‌دار و همچنین تأثیر متغیر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی بر رشد اقتصادی مثبت و معنی‌دار است. تأثیر متقابل رشد اقتصادی و مخارج دولتی مثبت و معنی‌دار است. شاخص حکمرانی خوب که از ترکیب شش شاخص موجود به روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی به دست آمده است، در یک الگوی دیگر تخمین زده شده است که نشان‌دهنده رابطه مثبت با تأثیر بیشتر بر رشد اقتصادی است.

واژه‌های کلیدی: حکمرانی خوب، مخارج دولتی، نهادها، رشد اقتصادی، کشورهای حوزه منا، روش گشتاورهای تعمیم یافته.

۱ - مقدمه

از زمانی که بررسی ویژگی‌های رشد و توسعه مورد توجه اقتصاددانان قرار گرفته است، رشد تولید ناخالص ملی به عنوان یکی از مهم‌ترین شاخص‌های توسعه مورد قبول اکثر محققان حوزه اقتصاد بوده است. در مکتب‌های کلاسیک، نئوکلاسیک و مکتب‌های جدید مانند کینزی‌ها و شیکاگو که رشد درون‌زا مورد توجه قرار گرفته است، عوامل مختلفی شامل نیروی کار، سرمایه فیزیکی، سرمایه اجتماعی، کیفیت و اندازه دولت، شاخص‌های نهادی و ... بر رشد اقتصادی تأثیرگذار بوده‌اند (کميجاني و همکاران ۱۳۹۳: ۵۰).

مخارج دولتی به عنوان یکی از عوامل تأثیرگذار بر رشد اقتصادی در مقالات مختلفی مورد بررسی قرار گرفته است (فلاح‌تی و حیدریان، ۱۳۹۷: ۴۱ و حسینی غفار و همکاران، ۱۳۹۷: ۵۷)، در صورتی که این ارتباط در نظریه‌های اقتصادی به صورت مشخصی قابل ارائه نیست. در دهه‌های اخیر آثار مختلفی از تأثیر مخارج دولت بر رشد اقتصادی را می‌توان دید؛ به این علت که اندازه مخارج دولتی اگر از حدی فراتر رود موجب کاهش رشد اقتصادی می‌گردد ولی از طرفی دخالت دولت برای رشد و توسعه لازم است و نمی‌توان نقش آن را نادیده گرفت. در کشورهای مختلف، میزان و اندازه دخالت دولت در اقتصاد با توجه به نوع حاکمیتشان متفاوت است (آسیماکوپولوس و کارویاس ۱، ۲۰۱۵: ۲). میزان مخارج دولتی و کیفیت آن با توجه به

شاخص های نهادی، بیشتر، به این سؤال پاسخ می دهد که دخالت دولت و نقش تصدی گری آن به چه صورت می تواند بر رشد و توسعه اقتصادی جامعه تأثیرگذار باشد. نقش دولت در ایجاد زیرساخت های لازم برای رشد و توزیع عادلانه درآمد بسیار مهم است ولی از طرفی با توزیع ناکارآمد منابع می تواند موجب اختلال در سیستم بازار شود. دولت با ایجاد زیرساخت های مناسب برای حکمرانی خوب می تواند بر رشد اقتصادی تأثیر مثبت داشته باشد (محمدرزاده و همکاران، ۱۳۹۶: ۹۷). امروزه تفاوت های گسترده ای در سطح توسعه یافتگی و در نتیجه سطح درآمد و رفاه میان کشورهای توسعه یافته و دیگر کشورها وجود دارد. یکی از عوامل مؤثر بر توسعه که به صورت جدی از دهه ۰۹۹۱ به بعد مباحث زیادی را به خود اختصاص داده است، بحث نهادها و توسعه است.

اهمیت تأثیر نهادها بر توسعه تا حدی است که برخی محققین نهادها را عامل اصلی مسیرهای متفاوت رشد و توسعه کشورها می دانند. از جمله شاخص های مناسب برای نشان دادن نهادها، به دلیل پوشش دادن بسیاری از موضوعات و همچنین در دسترس بودن داده های مورد نیاز برای بسیاری از کشورها در بازه زمانی طولانی، شاخص حکمرانی خوب است. حکمرانی خوب از راه هایی مانند حمایت از حقوق مالکیت، سیستم قضایی و حمایت از قراردادهای می تواند مشوق تولید و سرمایه گذاری و در نتیجه مشوق توسعه باشد. مفهوم حکمرانی خوب توسط بانک جهانی مطرح گردیده است و بر اساس مشارکت جامعه مدنی، بخش خصوصی و دولت دارای ابعاد مختلفی است.

طبق سیاست های پیشنهادی بانک جهانی برای بهبود حکمرانی در کشورهای خاورمیانه و تحقیقات صورت گرفته توسط اسدی و همکاران (۱۳۹۱)، شاکری و همکاران (۱۳۹۴)، ریاتی^۲ (۲۰۱۶) و گزارش بنیاد هریتیج (۲۰۱۷) کشورهای حوزه منا

(خاورمیانه و شمال آفریقا) علیرغم منابع انسانی و طبیعی فراوان منطقه، به دلیل محاصره و چرخه هایی از خشونت، حملات تروریستی و جریان پناهندگان دارای نرخ بیکاری بالا، تولید ناخالص داخلی و نرخ رشد اقتصادی پایین می باشند. از اوایل سال ۲۰۱۱، بسیاری از کشورهای منطقه شاهد تحولات اجتماعی-اقتصادی و درگیری های آشکار

بودند. در منطقه منا هیچ کشوری در دسته اقتصادهای «آزاد» قرار ندارد (میلر و همکاران^۳ ۲۰۱۷: ۵).

وضعیت نامناسب سطح توسعه یافتگی و نهادی در این کشورها و ضرورت بهبود این متغیرها برای ارتقاء جایگاه بین المللی کشورهای مورد مطالعه دلیل انتخاب این منطقه می باشد. با توجه به اینکه در مورد نقش دولت و اثر آن بر رشد اقتصادی در تحقیقات مختلف نمی توان به یک نتیجه گیری واحد رسید، لذا در این تحقیق ما به دنبال پاسخ به این سؤال هستیم که آیا تأثیر هم زمان مخارج دولت و حکمرانی خوب بر رشد اقتصادی در کشورهای حوزه منا مثبت است؟ آیا تأثیر رشد اقتصادی بر مخارج دولتی مثبت است؟ که در ادامه این سؤالات بررسی می شود. این تحقیق شامل بخش های مبانی نظری، روش تحقیق، مدل و روش تخمین، تجزیه و تحلیل نتایج و نتیجه گیری نهایی می باشد.

۲ - ادبیات موضوع

رشد اقتصادی (رشد تولید ناخالص ملی) به عنوان بهترین شاخص رشد و توسعه در کشورهای جهان مقبولیت عام دارد. امروزه تفاوت های گسترده ای در سطح توسعه یافتگی و در نتیجه سطح درآمد و رفاه میان کشورهای توسعه یافته و دیگر کشورها وجود دارد. یکی از عوامل مؤثر بر توسعه که به صورت جدی از دهه

۱۹۹۰ به بعد مباحث زیادی را به خود اختصاص داده است، بحث نهادها و توسعه است. اهمیت تأثیر نهادها بر توسعه تا حدی است که برخی محققین نهادها را عامل اصلی مسیرهای متفاوت رشد و توسعه کشورها می دانند (رودیک و همکاران^۱ ۲۰۰۲: ۱ و عجم اغلو و همکاران^۲، ۲۰۱۳: ۳).

تئوری حکمرانی خوب با روش ها و ساختارهای حکمرانی در کشورهای در حال توسعه مرتبط است و از طریق دسته ای از اصول و سیاست هایی که ابتدا توسط بانک جهانی در خصوص کشورهای در حال توسعه معرفی شدند، گسترش پیدا می کند.

این گونه مشخص شده است که شکل مدرن حکومت علاوه بر کارایی، درباره مسئولیت پذیری

حکومت و شهروندان است (اکادیو^۲ ۲۰۱۷: ۱۵۴). حکمرانی خوب بیان می‌کند که چگونه مردم يك کشور صرفاً مشتری یا مصرف کننده نباشند، بلکه يك شهروندی باشند که حق این را داشته باشد که حکومت خود را مسئول اقداماتی که انجام می‌دهد یا در آن شکست می‌خورد، بداند. تقاضا برای کارآمدی در بخش عمومی نباید منجر به خدمات بد شود. اگر خدمات مناسب نباشد شهروندان حق اعتراض و مسئول دانستن سیاست مداران را دارند (اسدالزمان و

ویرتائن^۴، ۲۰۱۶: ۳). حکمرانی خوب شامل مجموعه‌ای از ارزش‌ها، هنجارها و اصول می‌باشد. تئوری حکمرانی خوب راه کار جدیدی است که بعد از ناکارآمدی روش‌های پیشین توسعه، از سوی کشورهای توسعه یافته و مجامع بین‌المللی ارائه گردیده است. در این الگو دولت باید زمینه را برای ثبات، امنیت، کاهش نقش تصدی‌گری و اثربخشی فراهم آورد. دولت در تعریف جدید با مؤلفه‌هایی مانند دموکراسی، مشارکت، اثربخشی، حاکمیت قانون و کنترل فساد شناخته می‌شود (گوئند و نوورث^۵، ۲۰۱۴: ۵۴۵) ویلیام سون اولین نظریه پردازی بود که در سال ۱۹۹۱ دولت موافق بازار را مطرح کرد و پس از وی بانک جهانی، برنامه عمران سازمان ملل و صندوق بین‌المللی پول با تأثیرپذیری از نظریه ویلیام سون الگوی «حکمرانی خوب» را مطرح کردند که با تعامل سه بخش دولت، بخش خصوصی و جامعه مدنی شکل می‌گیرد (کميجاني و همکاران ۱۳۹۳: ۵۱).

براساس تعریف برنامه عمر ان سازمان ملل، حکمرانی خوب عبارت است از مدیریت امور عمومی براساس حاکمیت قانون، دستگاه قضایی کارآمد و عادلانه و مشارکت گسترده مردم در

فرآیند حکومت داری و هر قدر این ویژگی هادريك کشور بیشتر باشد، حکمرانی در آن کشور بهتر است (میدری، ۲۰۳۱: ۲۶۵).

انستیتو تکنولوژی توکیو نیز حکمرانی را به مجموعه پیچیده‌ای از ارزش‌ها، هنجارها، فرآیندها و نهادهایی اطلاق می‌کند که به وسیله آنها، جامعه به طور رسمی و غیررسمی به اداره فرآیند توسعه و دفع تعارضات می‌پردازد. حکمرانی مستلزم نوعی از حکومت

جامعه مدنی می‌شود که در تمام سطوح محلی، ملی، منطقه‌ای و جهانی معنای یابد (همان). حکمرانی خوب از راه‌هایی مانند حمایت از حقوق مالکیت، سیستم قضایی و حمایت از قراردادهای می‌تواند مشوق تولید و سرمایه‌گذاری و در نتیجه مشوق توسعه باشد. آماده سازی نهادهای موفق، تحت عنوان حکمرانی خوب، محیط و نهادهای کارآمدی را ایجاد می‌کند که با تنظیم روابط اقتصادی افراد به صورت کم هزینه و دارای بازدهی موجبات رشد اقتصادی را فراهم می‌کند. بانک جهانی حکمرانی خوب را براساس شش شاخص تعریف می‌کند (کافمنو همکاران ۲۰۱۰: ۲):

- الف: شاخص حق اظهار نظر و پاسخ
- گویی^۶ ب: شاخص ثبات سیاسی^۸
- ج: شاخص کارایی و اثربخشی
- دولت^۹ د: شاخص کیفیت قوانین و مقررات^{۱۰} ه: شاخص حاکمیت قانون^{۱۱} و: شاخص کنترل فساد^{۱۲}

۱- حق اظهار نظر و پاسخگویی: درک و توانایی شهروندان کشور برای انتخاب دولت، آزادی بیان و احزاب، رسانه‌ها و انجمن‌ها در این مؤلفه خلاصه می‌شود (گوئند و نوورث، ۲۰۱۴: ۵۴۵).

۲- ثبات سیاسی: در الگوی حکمرانی خوب، دولت‌ها باید ثبات سیاسی را در چارچوب‌های قانونی مناسب و اثر بخش برای فعالیت‌های بخش عمومی و خصوصی مستقر سازند، ثبات، امنیت و عدالت را در جامعه فراهم کنند و در چنین شرایطی با کاهش نقش تصدی‌گری و روی آوردن به نقش حمایتی، اداره دولت را از روش مدیریت عمومی به روش حکمرانی خوب تغییر دهند (بیگی نیا و همکاران، ۱۳۹۱: ۵۰).

۳- اثربخشی دولت: منظور از اثربخشی دولت، توانایی آندر تدوین و اجرا سیاست‌های صحیح است. کیفیت خدمات کشوری و تنظیم، تدوین و اجرای سیاست‌ها و تعهد دولت در این سیاست‌ها و آگاهی از کیفیت خدمات عمومی نیز در این مؤلفه قرار می‌گیرند (کتسمانگا^{۱۳}، ۲۰۱۶: ۱۳۷).

۴- کیفیت و تنظیم مقررات: این شاخص شامل آگاهی از توانایی‌های دولت در تدوین و اجرای سیاست‌های شفاف و همچنین مقرراتی است که جوازها و

توسعه بخش خصوصی را ارتقا می دهند (امیری و شاه آبادی ۱۳۹۴: ۹۸).

۵- حاکمیت قانون: شامل حفاظت از حقوق مالکیت، استقلال قضایی و کنترل فساد است (گوئد و نوورث ۲۰۱۴: ۵۴۵).

۶- فساد: منظور کارآمدی دولت در انجام وظایف محوله است.

مهم ترین وظیفه دولت تأمین امنیت، افزایش رفاه اجتماعی و ارتقای کیفیت زندگی با ایجاد و بهره گیری از ابزارها و نهادهایی است که دولت را در تحقق این اهداف یاری می رساند (آکای^۲، ۲۰۰۵: ۸). نورث^۳ (۱۹۹۱)، عجم و غلو و همکاران (۲۰۱۲)، آیر^۴

(۲۰۱۰) و کنستانتین و لیبراتی^۵ (۲۰۱۱) و دیگر محققان به شناسایی عوامل نهادی مؤثر بر رشد و توسعه اقتصادی و اندازه گیری این عوامل پرداختند. یکی دیگر از عوامل تأثیر گذار بر رشد و توسعه اقتصادی، دخالت دولت و نقش مهم آن در اقتصاد است. دولت با اجرای کارآمد وظایف خود می تواند نقش مهمی در توسعه اقتصادی و رشد اجتماعی جامعه بازی کند. دولت، وظایف و عملکرد آن یکی از اصلی ترین ابزارهای قدرت و شبکه حکومتی است. از دوره کلاسیک، بحث^۶ میزان دخالت دولت و نقش صحیح آن میان اقتصاددانان و دولت مردان شروع شده است. تا قبل از دهه ۳۹۱ میلادی دو نگرش دولت حداقلی (کلاسیک) و روش حداکثری (سوسیالیست ها) در خصوص حضور دولت وجود داشت. ولی بعد از دهه ۳۹۱ نقش هایی همچون دولت رفاه و دولت مختلط شکل گرفتند (کنسمانگا ۲۰۱۶: ۱۳۷). دولت با اجرای کارآمد وظایف خود می تواند نقش مهمی در رشد و پیشرفت اقتصادی ایفا کند و در عین حال با افزایش اندازه دولت، مداخلات و تصدی گری های نادرستش در اقتصاد زمینه تخصیص ناکارآمد منابع عمومی جامعه فراهم و باعث کاهش رفاه می شود (حیدری و همکاران ۱۳۸۹: ۴۷-۴۴).

قرن بیست مرا می توان قرن توسعه نظام های دولت مدار دانست. بحران بزرگ دهه ۱۹۳۰، یکی از عوامل مهم استقبال از اندیشه های دولت گرایی کینز بود. در این دوره لزوم دخالت دولت به عنوان هدایت کننده فعالیت های اقتصادی احساس می شد و تفکر حاکم این بود که دست یابی به رشد و توسعه اقتصادی بدون

دخالت دولت ممکن نیست (صامتی و همکاران ۱۳۹۰: ۱۸۴).

قانون واگنر نشان می دهد که رابطه تعادلی بلندمدت بین هزینه های عمومی و تولید ناخالص داخلی وجود دارد. این قانون میگوید که علّیت از : به مخارج عمومی است. در مقابل، کینزیان هزینه های عمومی را به عنوان یک ابزار سیاست می ببیند که بر رشد تولید ناخالص داخلی تأثیر می گذارد. این دو فرضیه ی تجربی برای کشورهای توسعه یافته و همچنین کشورهای در حال توسعه آزمون شده اند. چو و همکاران^۷ (۲۰۰۲)، تورنتون^۸ (۱۹۹۹) و انصاری و همکاران (۱۹۹۷) شواهدی را در حمایت از قانون واگنر پیدا کرده اند.

با این ، حال رام^۹ (۱۹۸۶)، افکسنٹیو و سرلنٹیس^{۱۰} (۱۹۹۶) و وهاب^{۱۱} (۲۰۰۴) موفق به یافتن شواهد در حمایت از قانون واگنر نشدند. با این حال، برخی مطالعات شواهدی را در حمایت از هر دو قانون واگنر و فرضیه های کینزی یافتند؛ به عنوان مثال دولین و هنسن^{۱۲} (۲۰۰۱) و بیزوال و همکاران^{۱۳} (۱۹۹۹) شواهدی مبنی بر یک علّیت دوطرفه بین تولید ناخالص داخلی واقعی و هزینه های عمومی واقعی پیدا کردند. همچنین جالب توجه است که تعداد زیادی از مطالعات صرفاً تلاش کرده اند برای آزمون قانون واگنر و فرضیه کینزی از برآورد ساده یک معادله رگرسیون که شامل تنها یک متغیر مستقل است استفاده کنند. در حالی که به خوبی روشن است که تعداد زیادی از عوامل بر رشد تولید ناخالص داخلی تأثیر میگذارند و نیز هزینه های دولت نیز تحت تأثیر تعدادی از متغیرها قرار دارد. پس یک رگرسیون ساده که شامل تولید ناخالص ملی و هزینه های دولت است به شدت تحت تأثیر خطای مشاهدات قرار می گیرد (چاندرا و همکاران^{۱۴} ۲۰۱۱: ۲۰۴).

۲- ۱- مطالعات تجربی

جهت خلاصه نویسی و بیان اصل مطلب اهم مطالعات خارجی و داخلی انجام شده در زمینه مورد

مطالعه در جدول زیر آورده شده است و در ادامه تفاوت مطالعه خود با این تحقیقات بیان می شود.

جدول ۱. پیشینه تجربی تحقیق

مطالعات خارجی			
نویسنده (گان) سال	موضوع	نمونه مورد بررسی و روش تحقیق	نتیجه
اسپیتری و بریگوگلیو ^۱ (۲۰۱۸)	آیا حکمرانی خوب اعتماد به دولت را تقویت می کند؟ یک تحلیل تجربی	۲۹ کشور اروپایی – رگرسیون معمولی	حکومت داری خوب یک عامل کلیدی برای اعتماد به دولت است.
اکاندیو (۲۰۱۷)	تئوری حکمرانی خوب و جستجو برای حکمرانی خوب در نیجریه	نیجریه-روش تحلیلی-توصیفی	شواهدی از حکمرانی خوب در نیجریه وجود ندارد.
موروزوی، ژوزه وگا ^۲ (۲۰۱۶)	مخارج عمومی و رشد: نقش مسئولیت پذیری دولت	۸۰ کشور منتخب- روش ((:۳	مسئولیت پذیری دولت رابطه مثبت و معنی داری با رشد اقتصادی دارد
داگستینو و همکاران ^۳ (۲۰۱۶)	مخارج دولت، فساد و رشد اقتصادی	۱۰۶ کشور-روش ((:۳	رشد و مخارج رابطه مثبت –رشد و فساد رابطه منفی
عصاری و همکاران (۲۰۱۶)	تأثیرات منبع شاخص های فلاکت و حکمرانی خوب بر روی مخارج بهداشتی در دهک های درآمدی متفاوت و وضعیت بهداشت	کشورهای منتخب- روش S@	تأثیر مثبت حکمرانی بر بهداشت دهک های پایین
ریاتی و جونیداه ^۴ (۲۰۱۶)	مخارج بهداشت عمومی، حکمرانی و بازده سلامت در مالزی	مالزی- ۸۰۰ R۶	اثر مثبت حکمرانی بر رشد مخارج بهداشتی
صبری ^۵ (۲۰۱۵)	حکومت داری خوب، نهادها و عملکرد مشارکت خصوصی دولتی	لندن- رگرسیون معمولی S۷ ()	نهادها، حکومت داری خوب، کیفیت و کارایی اداری و استقلال، باعث تقویت بخش خصوصی و اثر مثبت بر رشد سرمایه گذاری می شود.
آسیموکوپولوس و کاراویاس ^۶ (۲۰۱۵)	تأثیر اندازه دولت بر رشد اقتصادی : یک تحلیل آستانه ای	یونان- روش پانل غیرخطی	نامتقارن بودن اثر اندازه دولت بر رشد اقتصادی در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه
گانی و اسکریمگور ^۷ (۲۰۱۵)	تجارت نیوزلند و آسیا و نقش حکمرانی خوب	نیوزلند-روش msS۱۰	با بهبود شاخص های حکمرانی صادرات و واردات افزایش می یابد.
ماکوتا و اوهر ^۸ (۲۰۱۵)	کیفیت حکمرانی، مخارج عمومی در بهداشت و وضعیت بهداشت در آفریقای سیاه	آفریقای سیاه- روش S ()	اثر مثبت حکمرانی بر رشد مخارج بهداشتی
فیس و گیل ^۹ (۲۰۱۵)	بررسی مجدد رابطه بین رشد و حکمرانی در توسعه اقتصادهای اقیانوسیه و آسیا	آسیا و اقیانوسیه- روش پانل پویا	اثر مثبت حکمرانی بر رشد توسعه
مطالعات داخلی			
شاه آبادی و ساری گل (۱۳۹۵)	اثر حکمرانی و حقوق مالکیت فکری بر سرریز دانش در کشورهای منتخب در حال توسعه	کشورهای در حال توسعه- روش پانل دیتا @anel ۸ata	تولید ناخالص ملی و سرمایه انسانی بر سرریز دانش اثر مثبت و معنی داری دارند

امیری و شاه آبادی (۱۳۹۴)	تأثیر نهادهای خوب بر توسعه کشورهای اسلامی عضو گروه دی هشت	کشورهای اسلامی عضو گروه دی هشت- روش داده های تابلویی	نهاده - تأثیر مثبت و معنی دار بر توسعه کشورهای اسلامی دارد.
شاه آبادی و سلیمی (۱۳۹۴)	تأثیر حکمرانی خوب بر شدت تحقیق و توسعه کشورهای منتخب توسعه یافته و در حال توسعه	کشورهای منتخب توسعه یافته و در حال توسعه- روش ((:	حکمرانی خوب اثر مثبت و معنادار بر شدت تحقیق توسعه دارد.
سپهر دوست و همکاران (۱۳۹۴)	تأثیر حکمرانی خوب بر عملکرد درآمد نظام الیاتی	کشورهای سند چشم انداز ایران- روش ((:	حکمرانی تأثیر مثبت و معنی داری بر عملکرد نظام مالیاتی دارد.
میرزا آقاسب گرد رودباری و تقوی (۱۳۹۳)	ارتباط بین سرمایه اجتماعی و حکمرانی خوب در بین کشورهای در حال توسعه	کشورهای در حال توسعه- روش داده های تابلویی	سرمایه اجتماعی اثری مثبت و معنادار بر حکمرانی خوب دارد.
کمجانوی همکاران (۱۳۹۳)	بررسی تأثیر اندازه هوکیت دولت بر رشد اقتصادی ایران	ایران- روش ۶۰ R	کیفیت دولت اثر مثبت معنی دار بر رشد اقتصادی دارد
شیروانی ورجبفر جاد (۱۳۹۱)	بررسی حکمرانی خوب بر تأکید بر سازمان ها غیر دولتی (: ?)	ایران- روش ضریب همبستگی پیرسون	حکمرانی خوب اثر مثبت و معنی داری بر سازمان های غیر دولتی دارد

مأخذ: یافته های پژوهش بر اساس مطالعات تجربی

۲۰۰۲ انجام می گیرد در زمره مطالعات پائل دیتا خواهد بود. همچنین با توجه به هدف اصلی تحقیق حاضر که در جهت شناسایی رابطه بین شاخص های حکمرانی و مخارج دولتی در سطح کشورهای منتخب هست، مطالعه در زمره تحقیقات علّی - ارتباطی قرار خواهد گرفت. در ابتدا روش سنجی مورد استفاده تشریح می گردد.

۳-۱- روش گشتاورهای تعمیم یافته^۱ (GMM):

روش گشتاورهای تعمیم یافته ((: يك مدل قوی است که به اطلاعات در مورد توزیع دقیق جملات خطا نیاز نیست. در این مدل علاوه بر متغیرهای اصلی، متغیرهای با وقفه نیز به منظور تخمین مدل بهتر و واقعی تر، و ارد الگو می شوند.

به منظور رفع همبستگی متغیر وابسته با وقفه و جمله خطا، وقفه متغیرهای توضیحی نیز به عنوان ابزار مورد استفاده قرار می گیرد (آرلانو و باند، ۱۹۹۱: ۲۷۷). متغیرهای ابزاری به کار گرفته شده با آزمون سارگان^۲ که توسط آرلانو و باند معرفی شده است، آزمون می شود (فراهانی فر و همکاران، ۱۳۹۱: ۳۲).

همان گونه که در جدول ۱ بیان شده است عمده شاخص در نظر گرفته شده برای نشان دادن مخارج دولتی و نهادهای، عمدتاً به صورت تك بعدی است یعنی تنها يك بعد سیاسی یا اجتماعی یا قضایی را نشان می دهد، در حالی که ما در این تحقیق به دنبال بررسی رابطه هم زمان شاخص های حکمرانی خوب و مخارج دولتی هستیم تا از این طریق تأثیرات کامل مخارج بر روی رشد بررسی شود. مهم ترین تفاوت های این تحقیق با سایر تحقیقات شامل: کشورهای مورد مطالعه، بازه زمانی و روش سنجی بکار رفته در تحقیق، بررسی تأثیر و نوع ارتباط متغیرهای مستقل و وابسته، چندبعدی بودن مطالعه مورد نظر (ارتباط تمام شاخص های حکمرانی خوب با مخارج دولت و رشد اقتصادی) می باشد.

۳- روش شناسی

مطالعه حاضر به لحاظ ماهیت انجام کار از نوع مطالعات کاربردی است که با توجه به اینکه در سطح کشورهای منتخب و در بازه زمانی سال های ۶۱۰۲-

بحث اصلی این است که می توان مجموعه شروط گشتاور را فرموله کرد. فرض کنید بردار پارامتر مورد نظر شامل پارامتر مجهول باشد و: ۸ دارای پارامتر است. علاوه بر این فرض کنید به ازای هر مشاهده: ۸، شرط گشتاور را تأمین کند (گرین ° ۱۹۵۱، ۴۸۳-۴۸۲):

$$E(g_i(\theta_0)) = 0, i = 1, 2, \dots, M$$

در حقیقت فرض بسیار مهم این است که محدودیت را در مدل فوق به ازای مشاهده i از یک تا n تأمین کند.

تخمینزن گشتاورهای تعمیم یافته θ به صورت جواب (معادله به دست آمده با جایگزینی میانگین جامعه " در مدل فوق با

میانگین نمونه $(g_i(\theta_0, \sum_{i=1}^n n_0))$ به دست می آید:

$$\sum_{i=1}^n E(g_i(\theta_0)) = 0$$

$$\rightarrow \sum_{i=1}^n g_i(\theta_0) = 0$$

هنگام کار بامتغیرهایی که دارای مقیاس های متفاوت هستند امکان دارد برخی از شاخص ها، ضرایب تخمینی را دچار انحراف کنند. برای اجتناب از اینکار، در این مطالعه برای محاسبه شاخص حکمرانی به پیروی از روش برنامه توسعه سازمان ملل^۱ (۲۰۱۶) تمام متغیرها به صورت زیر نرمال گردیده است^۲

$$1. \frac{(V_i - V_{min})}{(V_{a''} - V_{in})}$$

در رابطه بالا $V_{a''}$ بیشترین مقدار متغیر در نمونه و V_i : تغییر براب کشور و V_{in} : کمترین مقدار متغیر در نمونه است k مقادیر نرمال شده متغیرها بین V تا V_i بوده و اعداد بزرگ تر نشان دهنده وضعیت بهتر در متغیر مورد نظر است (امیری و شاه آبادی ۱۳۹۴، ۱۰۵).

۲-۳- روش تحلیل مؤلفه های اصلی^۲ روش تحلیل مؤلفه های اصلی، روشی جهت کاهش متغیرها در شرایطی است که بین متغیرها همبستگی وجود داشته باشد. این روش بدون حذف اطلاعات اساسی، متغیرهای اصلی رابه متغیرهای غیر همبسته تبدیل و تعداد آنها را کاهش می دهد.

این متغیرهای جدید، مؤلفه های اصلی نامیده می شوند. سپس برای ترکیب زیر شاخص ها به آنها وزن داده می شود k وزن نهایی مناسب به کار رفته به صورت نظری و تجربی اهمیت دارد (شاکری و همکاران، ۴۹۳۱: ۹۹-۹۸).

روش تحلیل مؤلفه های اصلی شامل مراحل شش گانه زیر می گردد ۱- جمع آوری داده ها ۲- تنظیم داده ها (کم کردن داده هر دسته از میانگین آن) ۳- محاسبه ماتریس کوواریانس ۴- محاسبه مقادیر ویژه و بردارهای ویژه ماتریس کوواریانس ۵- انتخاب مؤلفه ها و ساختن بردار ویژگی ۶- به دست آوردن داده های جدید و کاهش یافته (ورمونت و مگیدسو^۳ ۲۰۰۵، ۴۱).

۴- نتایج برآورد مدل

۴-۱- معرفی مدل و متغیرهای استفاده شده

یکی از شیوه های حاکم برای برآورد کمی تأثیر شاخص های حکمرانی و مخارج دولتی بر رشد اقتصادی، استفاده از تابع تولید است k این متغیر در مطالعات گوناگون بادر نظر گرفتن متغیر شاخص های حکمرانی یا مخارج دولتی در توابع تولید

بررسی و تجزیه و تحلیل شده است. بر اساس مطالب بیان شده در قسمت روش تحقیق و طبق برنامه توسعه سازمان ملل ابتدا متغیرها نرمال شده و سپس به روش تحلیل مؤلفه های اصلی متغیر حکمرانی برآورد شده است. لیکن در زمینه چگونگی به کارگیری متغیر شاخص های حکمرانی یا مخارج دولتی در تابع تولید روش مشخص خاصی وجود ندارد. قدیمی ترین مطالعات در این زمینه رامی توان در کارهای سولو^۴ (۱۹۵۶)، شولتز^۵، ۱۹۶۱ () دنیسون^۶ (۱۹۶۲)، مینسر^۷ (۱۹۵۸)، بکر^۸ (۱۹۶۴) گرلیچسوجرگنسون^۹ (۱۹۶۷) یافت. جدیدترین کارها در این زمینه در آثار لوکاس^{۱۰} (۱۹۸۸) و بارو^{۱۱} (۱۹۹۱) مشاهده می شود k در این الگوها از اشکال گوناگون تابع کابT داگلاس استفاده شده است.

در این تحقیق از داده های آماری پانل دیتا طی دوره زمانی ۲۰۰۲-۲۰۱۶ برای کشورهای حوزه منا استفاده شده است.

داده های تحقیق از گزارش های پایگاه های اطلاعاتی بانک جهانی^{۱۲} و صندوق بین المللی پول^{۱۳} و شاخص های توسعه جهانی^{۱۴} (W&E) گرفته شده اند. به این دلیل که شاخص های حکمرانی خوب از سال ۲۰۰۲ به بعد همه ساله گزارش شده اند، دوره زمانی تحقیق از ۲۰۰۲ به بعد انتخاب شده است. برای انجام محاسبات از نرم افزار xcel و " views/ " استفاده شده است. در این مطالعه به منظور برآورد تأثیر شاخص های حکمرانی و مخارج دولتی در کشورهای حوزه منا طی دوره مورد بررسی از الگو ای داگستینو و همکاران^{۱۵} (۲۰۱۶) استفاده شده است (داگستینو و همکاران، ۲۰۱۶: ۱۹۳).

(۱)

$$Y_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 Y_{it-1} + \alpha_2 \text{privin6} + \alpha_3 k + \alpha_4 \text{TR}_{it} + \alpha_5 \text{open}_{it} + \alpha_6 \mu_{it}$$

kSolowhV/-- R

(۲)

$$Y_{it} = [G_{it}, \text{inv}_{it}, \text{tra open}_{it}, \text{inf}_{it}] \text{regulation quality}_{it};$$

$$Y_{it} = K \text{conspl}_{it}; c \text{Voial} \text{ sce \& Atabilccouity}_{it};$$

—

Government Effective_{it}; Law_{it}

که در آن α_j نمایان گر هر کشور و دوره زمانی هستند و نرخ رشد Y_{it} لگاریتم سالانه تولید ناخالص ملی برای کشور i برای دوره زمانی t . معادله فرض برای مدل ارزیابی این پژوهش، یک معادله پویاست. k از این رو باتوجه به پویایی مدل، اگر برای تخمین مدل از روش های معمولی پانل دیتا (مانند اثرات ثابت یا اثرات تصادفی) استفاده شود تخمین مدل با تورش همراه خواهد بود. k از جمله روش های اقتصادسنجی مناسب برای رفع مشکل مطرح شده در فوق، استفاده از روش گشتاور های تعمیم یافته است.

برای فرمول بندی معادلات هم زمان از قانون واگنر استفاده می کنیم. در این قانون بر رشد اقتصادی به عنوان عامل تعیین کننده رشد مخارج عمومی تأکید می شود. طبق کارهای انجام شده توسط

چاندرا و انور^۱ (۲۰۱۱: ۳۰۲)، پیکاک و اسکات^۲ (۲۰۰۰: ۱) مخارج دولتی تابعی از رشد اقتصادی، مخارج دولتی طی دوره های گذشته، میزان اشتغال، سرمایه و سرمایه گذاری مستقیم خارجی در نظر گرفته می شود.

مدل (۱)

$$\text{Growth}_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{Growth}_{it-1} + \alpha_2 G_{it} + \alpha_3 k + \alpha_4 \text{privin6} + \alpha_5 (\text{GOV})_{it} + \alpha_6 \text{open}_{it} + \mu_{it} \quad \text{مدل (۲)}$$

$$\text{Growth}_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{Growth}_{it-1} + \alpha_2 (G * \text{GOV})_{it} + \alpha_3 \text{privin6} + \alpha_4 (V \& P)_{it} + \alpha_5 \text{open}_{it} + \mu_{it} \quad \text{مدل (۳)}$$

$$\text{Growth}_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{Growth}_{it-1} + \alpha_2 (G * \text{GOV})_{it} + \alpha_3 \text{privin6} + \alpha_4 (E \& R)_{it} + \alpha_5 \text{open}_{it} + \mu_{it} \quad \text{مدل (۴)}$$

$$\text{Growth}_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{Growth}_{it-1} + \alpha_2 (G * \text{GOV})_{it} + \alpha_3 \text{privin6} + \alpha_4 (R \& C)_{it} + \alpha_5 \text{open}_{it} + \mu_{it} \quad \text{مدل (۵)}$$

$$G_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{Growth}_{it} + \alpha_2 G_{it-1} + \alpha_3 F_{it} + u_t$$

توضیح متغیر های مورد استفاده به شرح زیر است 0

رشد تولید ناخالص داخلی سرانه^۳ (۸: @growth): تولید ناخالص داخلی سرانه از تقسیم خالص ارزش افزوده تولید کنندگان داخل یک کشور بر جمعیت سالانه حاصل می شود. مخارج دولتی (۹:): کل هزینه ها شامل هزینه کل و سود خالص دارایی های غیر مالی است.

باز بودن تجارت (open): اصلی ترین معیار باز بودن، از جمع صادرات و واردات تقسیم بر تولید ناخالص داخلی حاصل می شود که به عنوان سهم تجارت از آن نام می برند.

تورم^۴ (۹: &?): تورم به وسیله شاخص قیمت مصرف کننده اندازه گیری می شود و درصد تغییر سالانه در هزینه های مصرف کننده در سبد خرید کالا و خدمات طی فواصل مشخص شده مانند فاصله سالانه نشان داده میشود.

سرمایه گذاری بخش خصوصی^۵ (privin): برای نشان دادن این متغیر از شاخص انباشت خالص

سرمایه گذاری بخش خصوصی به صورت درصدی از استفاده می شود.

سرمایه فیزیکی^(۲): سرمایه گذاری یا تشکیل سرمایه ناخالص با ارزش کل سرمایه تشکیل شده ناخالص سرمایه و تغییرات موجودی و جمع آوری ها برای یک واحد یا بخش اندازه گیری می شود.

سرمایه گذاری مستقیم خارجی^(۳): برانسان دادن این متغیر از شاخص انباشت خالص جریان ورود سرمایه گذاری مستقیم خارجی به صورت درصدی از استفاده می شود.

نهادها^(۴): برای نشان دادن این متغیر از شاخص حکمرانی که توسط بانک جهانی ارائه گردیده است، استفاده می شود.

شاخص حکمرانی خوب^(۵): برای نشان دادن شاخص حکمرانی خوب، از شاخص حکمرانی خوب که توسط بانک جهانی به صورت میانگین حسابی شش شاخص به دست می آید، استفاده می شود. این شاخص بدون مؤلفه ها در سایت بانک جهانی وجود ندارد و بر اساس روش تحلیل مؤلفه ها نااصلي شاخص حکمرانی خوب به صورت میانگین شش شاخص داده شده توسط بانک جهانی محاسبه شده است. در این تحقیق خود شاخص را به سه دسته دیگر تقسیم بندی کردیم تا تأثیر شاخص های نهادی را بهتر بررسی کنیم.

الف: میانگین حسابی دو شاخص پاسخگویی و ثبات سیاسی که نشان دهنده نظارت، انتخاب و تعویض صاحبان قدرت است

ب: میانگین حسابی دو شاخص کیفیت مقررات و اثربخشی دولت که نشان دهنده استفاده درست از منابع و اجرای درست سیاست ها توسط دولت است (R² g^۲).

ج: میانگین حسابی دو شاخص حاکمیت قانون و کنترل فساد که نشان دهنده احترام دولت و مردم به نهادهایی است که روابط اقتصادی و اجتماعی آنها را اداره می کند (U_{it}Y(Rg^۳)). نیز جزء اخلاص مدل، i نشان دهنده کشور و t نشان دهنده دوره زمانی است. معادله به صورت لگاریتمی آورده شده است.

برای برآورد تأثیر مخارج دولتی و حکمرانی خوب بر رشد اقتصادی معادلات یاد شده برای

کشورهای حوزه منا به صورت هم زمان برآورد شده اند. با برآورد این معادله مشخص شد که چند درصد از رشد اقتصادی کشور توسط مخارج دولتی و حکمرانی خوب توضیح داده می شود. با تغییر شاخص های نهادی میزان تأثیر مخارج دولتی در معادلات مختلف سنجیده شده است که نتایج آن در ادامه بیان می شود.

۴-۲- توصیف متغیرها

برای توصیف وضعیت متغیرهای تحقیق در بازه مورد بررسی برای کشورهای حوزه منا^(۶)، میانگین، واریانس در جدول (۲) محاسبه شده است.

جدول ۲. شاخص های مرکزی و پراکندگی

نام متغیر	میانگین	حداکثر	حداقل	انحراف معیار
ثبات سیاسی	- ۰/۵۲	۱/۲۲	- ۲/۷۹	۱/۰۱۹
حاکمیت قانون	- ۰/۲۷۸	۰/۹۶	- ۱/۸۷	۰/۷۲۴
اثربخشی دولت	- ۰/۲۱۸	۱/۵۱	- ۱/۸۹	۰/۶۹۹
کیفیت قوانین و مقررات	- ۰/۳۰۷	۱/۱۲	- ۲/۲۷	۰/۷۴۹
اظهاری نظر و پاسخ گویی	- ۰/۹۷	۰/۳۳	- ۱/۹۸	۰/۴۶۷
کنترل فساد	- ۰/۲۶	۱/۵۷	- ۱/۶۲	۰/۶۷۸
شاخص حکمرانی خوب	- ۰/۴۲۸	۰/۷۲۵	- ۱/۸۶	۰/۶۲۹
شاخص ترکیبی	- ۰/۱۴	۱/۹۸	- ۲/۳۱۸	۰/۹۸۷

مأخذ: نتایج تحقیق

شاخص حق اظهار نظر و پاسخ گویی، ثبات سیاسی و کیفیت قوانین و مقررات دارای میانگین پایین تری نسبت به بقیه شاخص ها هستند که این نشان دهنده درصدمشارکت مردم درانتخاب دولت، آزادی بیان و آزادی رسانه ها بوده و درصد توانایی دولت در پیاده سازی سیاست های مناسب برای بخش خصوصی را اندازه گیری می کنند.

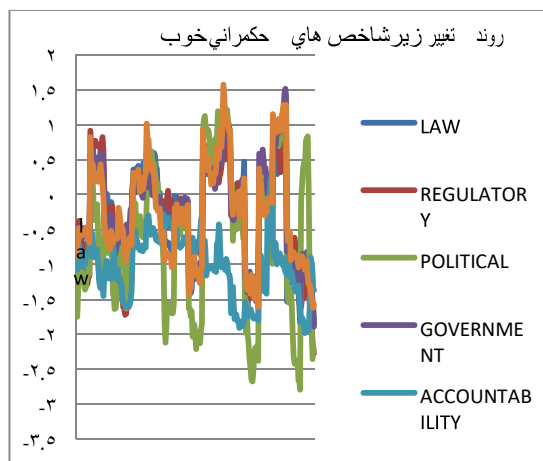
استوار بود. بعدها که ناپیوستگی بیشتری سری های زمانی آشکار شد، به کارگیری تغییرات منوط به انجام آزمون های ایستایی مربوطه گردید. چنانچه متغیرها ایستا باشند تخمین های حاصل مشکل گرسین ساخت گیر نخواهند داشت، اما چنانچه متغیرها ایستا نباشند می بایست رابطه هم انباشتگی بین متغیر وابسته و متغیرهای مستقل را بررسی نماییم.

لوی، لینوچو (۲۰۰۲) نشان دادند که در داده های پانلی استفاده از آزمون ریشه واحد برای ترکیب داده ها دارای قدرت و اعتبار بیشتری نسبت به استفاده از آزمون ریشه واحد برای هر مقطع به صورت جداگانه است. در آماره آزمون های لوی، لینوچو؛ ایم، پسرانوشین و فیشر فرض صفر مبنی بر ناپیوستگی است. طبق آزمون های سارگان، آرلانو و باند و آزمون هاسمن که در جداول ۵ و ۶ آمده است از روش پانل دیتا با اثر تصادفی استفاده شده است.

جدول ۳. نتایج آزمون های ریشه واحد پانلی با در نظر گرفتن

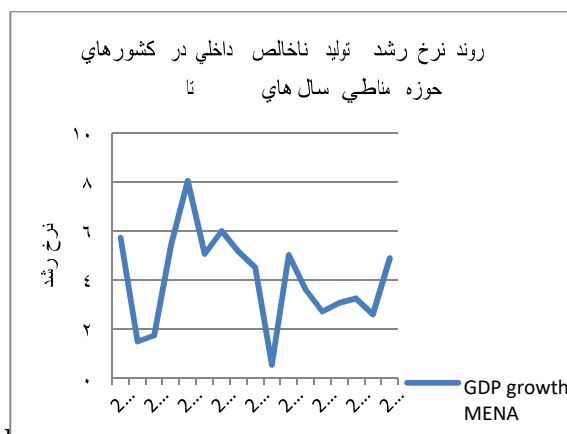
عرض از مبدأ و روند

نام متغیر	“ “ “ “	&@S	fisherVhiT square	نتیجه آزمون
@: ۸	-	۲/۵۸۸۷	۳/۶۲۳۴	پایا در سطح $\alpha=0.01$
“ “	-	۴/۲۳۷۰	۵/۲۰۵۴	پایا در سطح $\alpha=0.0001$
“ :	-	۲/۱۳۲۷	۳/۶۳۰۳	پایا در سطح $\alpha=0.014$
“)@”?	-	۷/۷۸۵۷	۷/۷۰۸۶	پایا در سطح $\alpha=0.0001$
“ &? ۹	-	۹/۷۰۹۳	۷/۰۷۸۹	پایا در سطح $\alpha=0.0001$
“ :) V	-	۳/۸۹۷۹	۶/۵۸۲۰	پایا در سطح $\alpha=0.044$

نمودار ۱. روند تغییر زیر شاخص های حکمرانی خوب در کشورهای حوزه منا

در شکل (۲ بی) ثباتی نرخ رشد : در کشورهای حوزه منا مشاهده می شود. علّت بی ثباتی نوسانات قیمت نفت و بحران مالی به وجود آمده در سال ۲۰۰۸ است. بیشتر کشورهای حوزه منا وابسته به درآمدهای نفتی هستند و با افزایش قیمت نفت در سال ۲۰۰۲ نرخ رشد تولید ناخالص ملی افزایش می یابد و از سال ۸۰۰۲ با به وجود آمدن بحران مالی رشد تولید ناخالص ملی کاهش می یابد. رشد درآمد سرانه در این کشورها کمتر از رشد تولید ناخالص ملی است زیرا رشد جمعیت آنها بیشتر از رشد تولید است.

نمودار ۲. بی ثباتی در روند نرخ رشد تولید ناخالص داخلی کشورهای حوزه منا

۳-۴. آزمون ریشه واحد در داده های پانلی اغلب مدل های اقتصادسنجی که در دهه های قبل مورد استفاده قرار می گرفت بر فرض ایستایی سری های زمانی

	(۰/۰۰۰۰)	(۰/۰۰۰۰)	(۰/۰۰۰۰)	
--	----------	----------	----------	--

مأخذ: نتایج تحقیق

در ادامه، با استفاده از آماره آزمون های χ^2 و $hiTsquarei\sqrt{fT}fisher$ ۶۸ به بررسی ایستایی متغیرها می پردازیم که نتایج آماره این آزمون هادر جدول آمده است.

با توجه به نتایج جدول (۳) مشاهده می شود که متغیرهای لگاریت متولید ناخالص داخلی، لگاریتم موجودی سرمایه و لگاریتم مخارج دولتی، لگاریتم تجارت باز، لگاریتم حکمرانی خوب در سطح وبا در نظر گرفتن عرض از مبدأ و روند ایستا نیستند. فقط شاخص تورم ایستا هست. متغیرهای اساس کلیه آماره های فوقبایک بارتفاضل گیرایستامی شوند.

۴-۴- تخمین مدل

بر اساس نتایج جدول (۴) تأثیر مخارج دولتی بر رشد اقتصادی کشورهای حوزه منامثبت و معنی دار است. در کشورهای حوزه منا با توجه به دخالت دولت و فعالیت کمتر بخش خصوصی، دولت با افزایش مخارج خود زمینه را برای افزایش رشد اقتصادی جامعه فراهم می کند که این کار از طریق اجرای سیاست های مالی دولت اجرا می شود و با افزایش امکانات و زیرساخت ها سطح قدرت خرید مردم را افزایش داده و طبق نظریه کینز با افزایش تقاضای جامعه، زمینه برای افزایش تولید و رونق اقتصادی فراهم می شود. البته با توجه به اینکه سمت تولید (عرضه) در کشورهای حوزه منا کم کشش می باشد، تأثیر افزایش مخارج دولتی بر رشد اقتصادی کاهش می یابد. این نتیجه با کارهای انجام شده توسط دولین و هانسن (۱۰۰۲) و بیزوال و همکاران (۹۹۹۱ و) داگستینو و همکاران (۲۰۱۶) مطابقت دارد.

متغیر تولید ناخالص داخلی دوره گذشته تأثیر مثبت و معنی داری بر رشد اقتصادی دارد. هر چه رشد تولید در دوره های قبل بیشتر باشد در دوره جاری برای افزایش تولید زمینه فراهم تر است و رشد اقتصادی با سرعت بیشتری اتفاق می افتد. این نتیجه با کارهای انجام شده توسط چاندار و همکاران (۱۱۰۲)، ریاتی و همکاران (

۲۰۱۶) و موروزی و همکاران (۶۱۰۲) مطابقت دارد.

تأثیر شاخص های نهادی و تأثیر همزمان حکمرانی خوب و مخارج دولتی بر رشد اقتصادی مثبت و معنی دار است. نهادهای خوب در يك جامعه با فراهم کردن زمینه مناسب برای همکاری مردم در فعالیت های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی و ایجاد يك دولت مقتدر و پاسخگو، زمینه را برای رشد اقتصادی بیشتر فراهم می آورد. از طرفی برای افزایش سرمایه گذاری داخلی و خارجی نیاز به يك محیط امن و بدون خشونت است تا با کاهش ریسک ناشی از سرمایه گذاری زمینه را برای سرمایه گذاری بیشتر فراهم آورد و با شفاف سازی حقوق مالکیت انگیزه برای کار و فعالیت بیشتر شود که این کارها با شاخص های نهادی مناسب اتفاق می افتد. از طرف دیگر، دولت با کنترل فساد و نظارت کافی باعث افزایش بازدهی بخش دولتی و جلوگیری از اتلاف منابع می شود. این نتیجه با کارهای انجام شده توسط بیجا و فهرگیل (۵۱۰۲)، امیری و همکاران

(۲۰۱۶) و سپهر دوست و همکاران (۵۱۰۲) مطابقت دارد.

متغیر انباشت سرمایه فیزیکی (°) تأثیر مثبت و معنی دار بر رشد اقتصادی کشورهای حوزه منا دارد. زیرا از طریق سرمایه گذاری ومهیا نمودن زیرساخت ها و ارائه امکانات لازم برای بسط فعالیت های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی وفرهنگی موجود و فعالیت های جدید در زمینه های مهم برای جامعه می تواند بستر ساز توسعه گردد. این نتیجه با کارهای اسپیری و همکاران (۸۱۰۲)، اکاندیو و همکاران (۲۰۱۷) و موروزی و

جدول ۴. تخمینالگوها برشده بامخارج دولتی و شاخص های نهادی

متغیرها	مدل ۱	مدل ۲	مدل ۳	مدل ۴	مدل ۵ (معادله مخارج)
تولید ناخالص داخلی @ ۸ :					۰/۵۰۱ (۰/۰۰۰)
تولید ناخالص داخلی با وقفه : hTVR ^۸	۰/۲۶۱ (۰/۰۰۰)	۰/۲۷۱ (۰/۰۰۲)	۰/۲۲۶ (۰/۰۰۰)	۰/۲۳۲ (۰/۰۰۰)	
مخارج دولتی :	۰/۲۶۲ (۰/۰۰۰۱)				
مخارج دولتی با وقفه : hTVR					۰/۳۰۹ (۰/۰۰۰)
انباشت سرمایه فیزیکی ,	۰/۲۴۴ (۰/۰۰۰)				
تورم ۹ &?	-۰/۰۳۳ (۰/۰۰۵۸)	-۰/۰۰۲ (۰/۳۱۳)	- ۰/۰۰۳۳ (۰/۰۱۸)	-۰/۰۰۲ (۰/۰۰۵۳)	
سرمایه گذاری بخش خصوصی privin6	۰/۰۰۳ (۰/۰۰۲۸)	۰/۰۰۶ (۰/۰۰۹)	- ۰/۰۰۱۷ (۰/۰۲۱)	۰/۰۰۱۱ (۰/۰۰۰۲)	
حکمرانی خوب :) V	۰/۲۰۷ (۰/۰۰۰)				
باز بودن تجارت)"@?	۰/۴۴۱ (۰/۰۰۰)	۰/۳۶۹ (۰/۰۰۵۹)	۰/۲۸۱ (۰/۰۰۰)	۰/۳۲۲ (۰/۰۰۰)	
: i :) V		۰/۳۸۷ (۰/۰۰۲۵)	۰/۴۵۱ (۰/۰۰۰)	۰/۴۲۴ (۰/۰۰۰)	
Vg @		۰/۱۹۷ (۰/۰۱۴)			
" g R			۰/۱۳۷ (۰/۰۰۴۸)		
Rg ^۷				۰/۲۴۹ (۰/۰۰۲۲)	
سرمایه گذاری مستقیم خارجی ۹۸&					-۰/۰۱۲ (۰/۰۰۲)

مأخذ: نتایج تحقیق

همکاران (۶۱۰۲) مطابقت دارد.

متغیر سرمایه گذاری بخش خصوصی دارای تأثیر مثبت و معناداری بر رشد اقتصادی است. در کشورهای حوزه منا با توجه به ناامنی های موجود در حوزه خاورمیانه و افزایش ریسک حاصل از سرمایه گذاری خارجی، سرمایه گذاری بخش خصوصی می تواند با فراهم کردن زمینه و امکانات برای فعالیت در تمام ابعاد سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی و بستر سازی توسعه مفید باشد. این نتیجه با کارهای انجام شده توسط امیری و همکاران (۴۹۳۱) و داگستینو و همکاران (۶۱۰۲) از لحاظ رابطه مثبت مطابقت دارد. تأثیر متغیر باز بودن تجارت بر رشد اقتصادی مثبت و معنی دار است. باز بودن تجارت از طریق افزایش جریان ورود و خروج سرمایه و گسترش فرصت های سرمایه گذاری، فناوری و مدیریت می تواند باعث توسعه و رشد اقتصادی شود. این کار از طریق انتقال فناوری و تقویت بهره وری سرمایه انسانی و تقسیم کار بین المللی باعث افزایش رشد اقتصادی می شود. این نتیجه با کارهای انجام شده توسط عساری و همکاران (۶۱۰۲) و داگستینو و همکاران (۶۱۰۲) مطابقت دارد.

تأثیر متغیر سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر مخارج دولتی منفی و معنی دار است. نقش دولت و متغیرهای نهادی در چگونگی جذب و هدایت سرمایه گذاری مستقیم خارجی مهم است. در صورتی که سرمایه گذاری خارجی جایگزین سرمایه های داخلی شود، شاهد تأثیر منفی آن خواهیم بود. در کشورهای حوزه منا با توجه به تکیه قطبی بودن (وابستگی شدید نفتی) سرمایه گذاری های خارجی باعث وابستگی شدید و افزایش ضعف بخش داخلی شده است.

متغیر دیگری که تأثیر آن بر رشد اقتصادی در جدول (۴) نشان داده شده است، تورم است که تأثیر منفی و معنی داری بر رشد اقتصادی کشورهای حوزه منا دارد. با افزایش تورم و کاهش قدرت خرید واقعی جامعه و تأثیر آن بر تقاضا، تولید کاهش یافته و باعث رشد منفی تولید می شود. این نتیجه با کارهای انجام شده توسط عساری و همکاران (۲۰۱۶) و فراهانی فر و همکاران (۴۹۳۱) مطابقت دارد.

در جدول (۴) همان طور که مشاهده می شود با توجه به مدل ارائه شده تأثیر شاخص های حکمرانی خوب را به عنوان متغیرهای نهادی با مخارج دولتی به سه گروه تقسیم کردیم و تأثیر هم زمان آنها به صورت زوج های دوتایی با مخارج دولتی را آورده ایم. در هر سه مدل تأثیر شاخص های دوتایی با عث افزایش تأثیر مخارج دولتی بر رشد اقتصادی می شود. پس از آزمون تخمین نوبت به آزمون های خاص در داده های ((: است.

۴-۴-۱- نتایج آزمون سارگان^۱

آزمون سارگان (۱۹۵۸) از محدودیت هاباز پیش تعیین شده است و برای تعیین هر نوع همبستگی بین ابزارها و خطاها به کار برده می شود. برای این که ابزارها معتبر باشند، باید بین ابزارها و جملات خطا همبستگی وجود نداشته باشد k فرضیه صفر برای این آزمون این است که ابزارها ناآنجا معتبر هستند که با خطاها در معادله تقاضای مرتبه اوله مبسته نباشند. عدم رد فرضیه صفر می تواند شواهدی دال بر مناسب بودن ابزارها فراهم آورد k

چون احتمال آن بالای ۵ درصد است بنابراین فرضیه صفر مربوط به معتبر بودن ابزارها را نمی توان رد کرد.

برای برآورد اینکه آیا روش گشتاورهای تعمیم یافته ((: برای تخمین مدل یاد شده، روش درستی است یا نه؟ از آزمون خودهمبستگی آرانو و باند استفاده شده است.

جدول ۵. نتایج آزمون سارگان

ارزش احتمال ($h@TValue$)	مقدار t (TStatistic)
۰/۴۹۰۱۰۹	۱۱/۴۵۸۲۴

مأخذ: نتایج تحقیق

۴-۴-۲- نتایج آزمون خودهمبستگی آرانو و باند این آزمونی است که وجود همبستگی سریالی مرتبه دوم در جملات خطای تقاضای مرتبه اول را آزمون می کند. عدم رد فرضیه صفر در این آزمون شواهدی دال بر فرض عدم همبستگی سریالی و معتبر بودن ابزارها فراهم می کند. به عبارتی

تخمین زننده ((: در صورتی سازگار است که همبستگی سریالی مرتبه دوم در جملات خطا از معادله تفاضلی مرتبه اول وجود نداشته باشد. جدول ۶. نتایج آزمون خودهمبستگی آرلانو و باند

آزمون	مرتبه	مقدار آماره t	ارزش احتمال $h@TValue$
آرلانو و باند	6RhVR	$-7/782226$	$0/0324$
آرلانو و باند	6RhMR	$1/710449$	$0/2016$

مأخذ: نتایج تحقیق با توجه به نتایج آزمون آرلانو و باند که در جدول شماره (۶) آمده، همبستگی بین جملات اختلال از مرتبه اول بوده و همبستگی از مرتبه دوم ندارند. پس روش گشتاور ((: روش مناسبی برای برآورد مدل هست.

۵- بحث و نتیجه گیری

بحث حکمرانی خوب و مخارج دولتی و تأثیر آنها بر رشد اقتصادی یکی از موضوعات مورد توجه اقتصاددانان است. به همین منظور در این تحقیق تأثیر شاخص های حکمرانی خوب و مخارج دولتی به صورت همزمان بر رشد اقتصادی برانکسورهای حوزه مناطقی دوره زمانی ۲۰۱۶-۲۰۰۲ بررسی شده است. برای نشان دادن شاخص حکمرانی خوب از تعریف بانک جهانی استفاده شده است. متغیر مخارج دولتی و اجزای آن از اطلاعات بانک جهانی و صندوق بین المللی پول گرفته شده است. نتایج نشان می دهند که حکمرانی خوب (میانگین وزنی شش شاخص) و مخارج دولتی دارای تأثیر مثبت و معنی داری بر رشد اقتصادی

منابع

اسدی، منیژه؛ نیکوقدم، مسعود و هراتی، جواد (۱۳۹۱). ارتباط متقابل مخارج بهداشتی دولت و رشد اقتصادی در کشورهای منتخب حوزه منا: رویکرد سیستم معادلات هم زمان. فصلنامه اقتصاد و الگوسازی، دوره ۸، شماره ۲۱، ۸۷-۵۵.

هستند. نتایج حاصل از تخمین نشان می دهد که تأثیر هم زمان شاخص حکمرانی و مخارج دولتی بیشتر از زمانی است که هرکدام از این شاخص ها به تنهایی در نظر گرفته می شوند. همچنین تأثیر دوتایی زیر شاخص های حکمرانی (به عنوان شاخص نهادی) و مخارج دولتی دارای تأثیر مثبت و معنی دار بر رشد اقتصادی است. نتایج نشان می دهند که تأثیر متغیرهای تولید ناخالص داخلی دوره گذشته و باز بودن تجارت بر رشد اقتصادی مثبت و معنی دار است. تأثیر متغیر تورم بر رشد اقتصادی منفی و معنی دار است و همچنین تأثیر متغیر سرمایه گذاری بخش خصوصی بر رشد اقتصادی مثبت و معنادار است. تأثیر متقابل رشد اقتصادی و مخارج دولتی مثبت و معنی دار است.

با توجه به نتایج پیشنهاد های زیر ارائه می گردد:

- با توجه به اینکه شاخص حکمرانی خوب دارای تأثیر مثبت بر رشد اقتصادی است و میانگین این شاخص ها در کشورهای حوزه منا پایین تر از کشورهای پیشرفته است، توصیه می گردد زمینه لازم برای تقویت و بهبود این شاخص های نهادی فراهم شود.
- با توجه به تأثیر مثبت هم زمان شاخص حکمرانی خوب و مخارج دولتی پیشنهاد می گردد

سیاست گذاری های اقتصادی در زمینه مخارج دولتی و اجزای آن طوری باشد که موجب تقویت شاخص نهادی شود تا زمینه عدالت و برابری فراهم آید.

- با توجه به تأثیر مثبت سرمایه گذاری بخش خصوصی بر رشد اقتصادی توصیه می شود دولت ها به گونه ای عمل کنند که بخش خصوصی فعال گردد تا زمینه افزایش کارایی و بهره وری عوامل تولید فراهم شود و بخش خصوصی به عنوان مکمل بخش دولتی باعث افزایش تولید و بهبود کارایی مخارج دولتی شود.

امیری، بهزاد و شاه آبادی، ابوالفضل (۱۳۹۱). تأثیر نهادها بر توسعه کشورهای اسلامی عضوگروه دی هشت. فصلنامه نظریه های کاربردی اقتصاد، دوره ۲، شماره ۳، ۱۱۸-۹۳.

بیگی نیا، عبدالرضا؛ صفری، سعید؛ مرشدی زاد، علی و پولادرگ، عبدالمجید (۱۳۹۱). شناسایی و اولویت بندی شاخص های حکمرانی خوب. مجله

چشم انداز مدیریت دولتی، شماره ۳، ۸۶، -۶۵.

حسینی غفار، سید عباس؛ بخشی دستجردی، رسول؛ صامتی، مجید و شجری، هوشنگ (۷۹۳۱). تحلیل بلندمدت و کوتاه مدت آثار تأمین مالی دولت از طریق مالیات تورمی با رویکرد نیوکینزین. فصلنامه علمی پژوهشی پژوهش های رشد و توسعه اقتصادی، دوره ۸، شماره ۳۳، ۷۸-۵۷.

حیدری، حسن؛ پروین، سهیلا و فاضلی، محمد (۱۳۸۹). رابطه بین اندازه دولت و رشد اقتصادی: مطالعه موردی کشورهای عضو اوپک حاشیه خلیج فارس. فصلنامه اقتصاد مقداری، دوره ۷، شماره ۳، ۶۶-۴۳. سپهر دوست، حمید؛ رجبی، فهیمه و باروتی، مهسا (۱۳۹۱).

بررسی تأثیر حکمرانی خوب بر عملکرد درآمدی نظام مالیاتی. فصلنامه نظریه های کاربردی اقتصاد، دوره ۲، شماره ۲، ۱۲۶-۱۰۳. شاکری، محبوبه؛ جعفری صمیمی، احمد و کریمی موغاری، زهرا (۱۳۹۱)، ارتباط بین متغیرهای نهادی و رشد اقتصادی معرفی شاخص نهادی جدید برای منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا. فصلنامه علمی پژوهشی پژوهش های رشد و توسعه اقتصادی، دوره ۶، شماره ۲۱، ۹۳-۱۰۶. شاه آبادی، ابوالفضل و ساری گل، سارا (۱۳۹۵). اثر حکمرانی و حقوق مالکیت فکری بر سرریز دانش در کشورهای در حال توسعه منتخب. فصلنامه پژوهشنامه بازرگانی، شماره ۷۸، ۱۲۳-۹۳.

شاه آبادی، ابوالفضل و سلیمی، صبا (۱۳۹۴). متاثر حکمرانی خوب بر شدت تحقیق و توسعه کشورهای منتخب توسعه یافته و در حال توسعه. فصلنامه علمی پژوهشی سیاست علم و فناوری، دوره ۷، شماره ۲، ۴۶۲-۳۵.

شیروانی، علیرضا و رجبی فرجاد، حاجیه (۱۳۹۱). حکمرانی خوب با تأکید بر سازمان های غیردولتی فصلنامه رسالت مدیریتی، دوره ۲،

شماره ۳، ۳۷، -۲۹. صامتی، مرتضی؛ رنجبر، همایون و محسنی، فضیلت (۱۳۹۱).

تحلیل تأثیر شاخص های حکمرانی خوب بر شاخص توسعه انسانی مطالعه موردی: کشورهای جنوب شرقی آسیا. فصلنامه علمی پژوهشی پژوهش های رشد و توسعه اقتصادی، دوره ۱، شماره ۴، ۲۲۳-۱۸۳. فراهانی فر، سعید؛ فشاری، مجید و خانزاده، یاور (۱۳۹۱). تأثیر مؤسسات بانکی و غیربانکی اسلامی بر رشد اقتصادی ایران (روش گشتاور تعمیم یافته). فصلنامه مدل سازی اقتصادی، دوره ۹، شماره ۳، ۴۱-۲۱.

فلاحی، علی و حیدریان، مریم (۱۳۹۷). بررسی اثرات آستانه ای سرمایه گذاری دولتی و بدهی عمومی در یک مدل رشد اقتصادی برای استان های ایران؛ با استفاده از مدل رگرسیون انتقال ملایم پانلی (STR). فصلنامه علمی پژوهشی پژوهش های رشد و توسعه اقتصادی، دوره ۸، شماره ۳۳، ۵۶-۴۱. کمجانی، اکبر؛ هژ برکیانی، کامبیز و حق شناس هادی (۱۳۹۳).

بررسی تأثیر اندازه و کیفیت دولت بر رشد اقتصادی در ایران به روش همگامی. فصلنامه اقتصاد کاربردی، شماره ۴، ۶۰-۴۹. محمدزاده، یوسف؛ حکمتی فرید، صمد و شریفی، المیرا

(۱۳۹۶). تأثیر اندازه دولت بر حکمرانی خوب و عملکرد اقتصادی در کشورهای منتخب. فصلنامه علمی پژوهشی پژوهش های رشد و توسعه اقتصادی، دوره ۷، شماره ۲۶، ۱۱۲-۹۷. میدری احمد (۱۳۸۳). مقدمه ای بر نظریه حکمرانی خوب.

فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، دوره ۶، شماره ۲۲، ۲۸۷-۲۶۱. میرزا آفانسب گردودبازی، ایمان و تقوی، مهدی (۱۳۹۳).

سرمایه اجتماعی و حکمرانی خوب؛ مطالعه موردی کشورهای در حال توسعه. فصلنامه اقتصاد کاربردی، دوره ۴، شماره ۱۳، ۱۴-۱.

StuiesW-ehmRjrm. . -m/ . k

- Japanese Economic Association* at *Kyōto Sangyō University*, —' uneml 1 - Rk
- nsarij(k&kj:oronj^kVkg 'kuamoahj^k hV/ / . Rk "'eynes Versus Wagner0 @ublic "xpeniturean? ational&ncomeforThree 'frican 'ountries" k *ApplieP Economicsj m/ h, Rj-, W---*
- rellanoj(kg onjSkhV/ / VRk" "SomeTestsof Specification for @anel ^ata0 (onte 'arlo "vienceanan 'pplicationto" mployment " quations" k *TheP ReviewP ofP EconomicP CorporatePGovernanceWhV, R, j-, W---*
- : reenejWk;khV/ -VRk"" conometric 'nalysis" k thek*NewPYorkPUniversity-*
- : rilichesjZkg ' orgensonj^kWkhV/ -. Rk" "The "xplanation of @rouctivity 'hange" k *ReviewP ofP EconomicP StuiesjW,hWRj m, / T meWk*
- :urgulj ;k g "achj "k hml VmRk "@olitical &nstabilityan" conomic :rowth0" vience fromTwo^ecaesofTransitionin'" " " k *MPRAWPWorkingPPaper? okW. . / mk*
- ;opperjTkhtml V. Rk"? eopatrimonialismj: oo :overnancej'orruputionan 'ccountingin 'frica0 &ealism Versus @ragmatism" k *JournalP ofP AccountingP inP EmergingP Economiesj. h, Rjm-Tm, ek*
- &nnocentj(kg ernaettej) khml V-Rk"* uality of:overnancej@ublicSpening on ;ealth an;ealthStatusinSub Saharan'frica0 ' @anel ^ata Regression 'nalysis" k *BMCP PublicPHealthjV-jV/ TWmk*
- &yerj"khml V1 Rk" ^irectVersus&nirect'olonial Rule in &nia0 "ongTTerm'onsequences" k *JournalP ofP ReviewP ofP EconomicsP anP Statisticsj/ mh, Rj-/ WT.VWk*
- 'atsamunskaj @k hml V-Rk "The 'oncept of :overnance an @ublic :overnance
- 'sauzzamanVj(kg Virtanenj@khml V-Rk "":overnanceTheoriesan(oels)"khttps0UU wwwkresearchgateknetU publicationUWl e/ VVWVVk
- 'simakopoulosjSkj ' araviasjYkhml V-Rk"The &mpact of :overnment Size on "conomic :rowth0 'Threshold 'nalysis" k*GrangerP CentrePiscussionPPaperjV-hmRjVTek*
- 'ssarij'kj Sahabij kj (ozayyenij 'k ;k g Rasoulj'k hml V-Rk"The "ffects of the Resource 'urse &nices an :oo :overnance on ;ealth" xpenitures in ^ifferent &ncome ^eciles" k*MeiterraneanP JournalPofPSocialPSciencesW. h, Rjml WTmVWk arrojRk 'k hV/ / VRk"" conomic: rowth in a*
- 'rossSectionof'ountries" k*ThePQuarterlyP JournalPofPEconomicsjV1 -hmRj, l . -, , Wk eckerj :kSk hV/ -, Rk"; uman'apital" k 'ew York0ColumbiaPUniversityPPressk iswalj*
- kj^hawanjUkg ;ooijYk"khV/ / / Rk
- "Testing Wagner Versus 'eynes Using ^isaggregate @ublic "xpeniture^ata for 'anaa" k*AppliePEconomicsjWVhV1 RjVmeW- 'cemogluj^kj: arciaT' imenoj'kg Robinsonj ' k'k hml VWRk "State 'apacity an ^evelopment1 ' ?etwork 'pproach"-P NBERWPWorkingPPaperj? okV/ eVWk*
- 'fxentiouj @k 'k g Serletisj 'k hV/ / -Rk "":overnment" xpeniture in the "uropean Union0 o They 'onverge or 'ollow Wagner's "aw" k *InternationalP EconomicP JournaljV1 jWW-, . k*
- 'kaij ?k hml l -Rk"ShortTRun an "ongTRun "fffectsof'orruputionon" conomic: rowth0 " vience from StateT'evel 'rossTSection ^ata for the Unite States" k *ThePPaperP PresenteP atP theP Bi,AnnualP MeetingP ofP theP*

^enisonj" k^khV/ -mRk"The Sources of " conomic: rowthintheUniteStatesan the^lternatives before Usk ^ommittee for " conomic^evelopmentj? ew" kThe' ournal of" conomic; istoryjWhmWRjW-mTW-mk

^evlinj? kg ;ansenj@khml l VRk"; ealth^are Spening an "conomic)utput0 :ranger ^ausality" kApplieEconomicsPLettersjeheRj --V---, k

" kunayojWk 'k hml V. Rk": oo :overnance Theoryanthe* uestfor: oo: overnance in ?igeria" k InternationalP JournalP ofP HumanitiesP anP SocialP Sciencej h.R-j V-, T V-Vk

^ayissaj k g : illj^khml V-Rk"Revisiting the :rowthT: overnance Relationship in ^eveloping^sianan) ceanic" conomies" k JournalP ofP EconomicsP anP FinanceWVl h, Rj el W-eV-k

: anij ^k g Scrimgeourj ^k hml V-Rk "" ew Zealan'sTraewith^siaantheRoleof : oo: overnance" kInternationalPReviewPofP EconomicsPanPFinancej, -jW-T-mk

: oeej (k g ?euwirthjRk'khml V, Rk": oo : overnancean^onfidentiality0^(atterof the @reservation of the @ublic Sphere" k SchultzjTkWkhV/ -VRk"&nvestmentin; uman^ apital" kTheP AmericanP EconomicP Reviewj -VjVTV. k

Silberbergerj(khml V-Rk"RegulationjTraean "conomic :rowth" kCenterP forP EuropeanP GovernanceP anP EconomicP evelopmentWP iscussionPPaper? okm--k

SolowjRk(khV/ --Rk"^^ontributiontoTheory of "conomic :rowth" k TheP QuarterlyP JournalPofPEconomicsj. l hVRj--T/ , k

Spiterij' kg riguglioj(khml VeRk" ^oes: oo : overnance^osterTrustin: overnment^an " mpirical ^nalysis in :overnance an Regulations" k ContemporaryP Issuesk @ublisheonlinejVmjVmVTVW. k

Theories" kEconomicPAlternativesjmjVW WT V, Vk

' aufmannj^kj ^raayj ^kg (astruzzij (k hml Vl Rk " :overnance (atters0 The Worlwie :overnance &nicatorsj ^ggregate &nicators of :overnance V/ / -T ml ^kUR"0http0UUwwwkgovinicatorskorgk

"evinj^kj "inj ^kg ^ames ^huj^khml l mRk "UnitRoot Testsin@anel^ata0^symptotic an^initeTSample@roperties" kJournalP ofP EconometricsWPElsevierjVl ehVRjVTm, k

"ucasjRk" k hV/ eeRk("n the (echanics of " conomic ^evelopment" k JournalP ofP MonetaryPEconomicsWmmjWT,mk

(akutaj &k g)harej k hml V-Rk""uality of : overnancej@ublicSpeningon; ealthan ; ealthStatusinSubSaharan^frica0^@anel ^ata Regression ^nalysis" k BMCPPublicP HealthjV-j/ TWmk Vm/ Vk

^hanran: ovinarajujVk:kRkg ^nwarjRk Rk Sk hml VVRk ""conomic :rowth an : overnmentSpening in (alaysia0 a ReT "xamination of Wagneran ^eynesian Views" k EconomicP ChangeanP Restructuringj, , jml W-mV/ k

^howjYk^kj^otsomitistj' k^kg ^ wanj^k^k ^khml l mRk"(ultivariate^ointegrationan ^ausalityTests of Wagner's ;ypothesis0 " viencefromtheU' " kAppliePEconomicsj W, hVWRjV-. V-V-. . k

^ostantinij Vk g "iberatij @k hml VVRk "Technology Transferj &nstitutions an ^evelopment" k UniversityP egliP StuiWP ipartimenPtoPiPEconomiajWorkingPPaperj ? oVW-k

^agostinoj :kj ^unnej 'k @k g @ieronij "k hml V-Rk": overnmentSpeningj^orruption an "conomic :rowth" k WorlP evelopmentje, jV/ l Tml -k

orthj^k^khV/ / l
 Rk“&nstitutionsj&nstitutional
 ^hange an ^conomic
 @erformance”k
 NewYork:PCambrigePUniversityPPressk
 @eacockj^kg Scottj^khml l l Rk“^The^urious
 ^ttractionofWagner’slaw”kPublicPChoice
 W Vl mhVUmRjV-V. k

RamjRkhV/ e-
 Rk“^ausalitybetween&ncomean
 :overnment ^xpeniture0 ^ roa
 &nernational@erspective”k PublicP
 Financj , VjW/ W-, V, k

Riayatij^kg ^unaiahj ;k hml V-Rk“@ublic ;
 ealth” xpeniturej: overnancean;ealth)
 utcomesin(alaysiah@erbelanjaan^wamj
 Urus Tabir an ^atijah ^esihatan i (alaysiaR”
 k JurnalP EkonomiP Malaysiaj -l hVRjm/
 T,l k

Rorikj ^kj Subramanianj ^k g Trebbij ^k hml
 l mRk“&nstitutionsRule0 the @rimacy of
 &nstitutions :eography an &ntegration in
 ^conomic^development”kNBERWPWorkin
 gP Paper? ok/ Wl -

Sabryj (k &k hml V-Rk “: oo :overnancej
 &nstitutions an @erformance of @ublic
 @rivate@artnerships”kInternationalPJour
 nalP
 ofPPublicPSectorPManagementjhmeR.j --
 -- -emk

Thorntonj ^k hV/ / / Rk“^ointegrationj^ausality
 anWagner’s“awinV/ th^entury" urope”k
 AppliePEconomicsPLettersj-h. Rj, VW-, V-k

Triicoj@khml VWRk“^TheStageof^evelopment
 among ^ormer ^ommunist ^conomies0 Social
 ^apitalj The (ile ^lass an
 ^emocracy”kJournalP ofP Socio,Economicsj
 , , j, . T-ek

Unite ?ations ^evelopment @rogram hml V-Rk
 “; uman ^evelopment Report ml V-”k
 ^available at the
 http0UUhruknpkorgUenUcontentUhumanT
 evelopmentTreportTml V-k

Vermuntj' k' kg (agisonj^khml l -Rk“^actor
 ^nalysis with ^ategorical &nicators0 ^
 ^omparisonbetweenTraitionalan^atent
 ^lass^pproaches”kin^kVaner^rkj(k^k
 ^roon an ^k Sijtsma heskRj ^ew
 ^evelopmentsin^ategorical^ata^nalysis
 fortheSocialan ehavioralSciencesj, VT
 -mkMahwah:PERlbaum-P

Wahabj (k hml l , Rk“^conomic :rowth an
 : overnment” xpeniture0 ^vience from a
 ^ew Test Specification”k Applie
 EconomicsjhW-RmjmVm—mVW-k

Worl ank hml V-Rkhttp0UUatakworlbankkorgk

(eonj@k: kg Weillj^khml Vl
 Rk“&s^orruption an ^fficient :ease”k
 WorlPevelopmentj WehWRjm, , -m-/ k

(illerjTkj ;olmesj ^k Rkg ^eulnerj ^k ^k hml
 V. Rk“&nexof” conomic^reeom”kTheP
 HeritageP FounationP inP PartnershipP
 withP ThePWallPStreet-P

(incerj ^k hV/ -eRk “&nvestment in ;uman
 ^apital an the @ersonal &ncome
 ^istribution”kJournalPofPPoliticalPEcon
 omyj --h, RjmeVTWl mk

(orozumij^kg ' oséVeigaj^khml V-
 Rk“@ublic
 Spening an :rowth0 The Role of
 : overnment ^ccountability”k EuropeanP
 EconomicPReviewje/ jV, e-V. Vk